

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3595

av **Karin Enström m.fl. (M)**

med anledning av skr. 2016/17:64 Riksrevisionens rapport om förutsägbarhet och långsiktighet inom biståndet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en plan för hur biståndet framöver ska kunna vara effektivt, bättre planerat och mer transparent budgeterat med tydliga kostnadsberäkningar och en god beredskap för hur omfördelningar ska kunna ske under pågående budgetår och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den övergripande kritiken mot nuvarande regering i Riksrevisionens granskningsrapport Ett förutsägbart bistånd – trots en osäker finansiering bekräftar att den politiska ledningen inte tillräckligt tidigt agerat och hanterat de osäkerheter som påverkar biståndsbudgeten.

Förutsägbarhet är viktigt för all verksamhet. Det saknas en plan från UD för att hantera förändringar i den egna budgeten. Bristerna påverkar förutsägbarheten och kvaliteten i biståndet.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att göra en översyn av den modell som används för prognos, budgetering och redovisning av asylkostnaderna i biståndet.

Den modell för avräkningar som finns har använts under lång tid och av olika regeringar i enlighet med gällande regelverk från OECD/Dac. Nuvarande regering rapporterar in de totala kostnaderna för mottagande och asylsökande från utvecklingsländerna enligt gällande Dac-principer. Det svenska biståndet 2015 är på nivå 1,4 procent av BNI enligt Dac. En del av förklaringen till detta är förutom den budgeterade biståndsramen även extra tillskjutna medel i slutet på förra året i form av en skuld till gröna fonden samt tidigare lagda utbetalningar till några FN-organisationer. I sammanhanget bör nämnas att förra årets ovanliga hantering av budgeten har granskats av KU, som kritiserade den men konstaterade att det inte gjorts några formella fel.

Regeringen beskriver som svar på Riksrevisionens kritik av effekterna på biståndet att regeringen under hösten 2015 ”valde att begränsa asylkostnaderna inom biståndet till maximalt 30 procent av biståndsramen”. Det är dock oklart hur begränsningen till 30 procent ska tolkas och vilken underlag som ligger till grund för regeringens bedömning. Det gör det svårt för riksdagen att följa upp regeringens politik och beslut inom biståndet.

Riksrevisionens kritik är att effekterna av regeringens hantering påverkar kvaliteten på biståndet.

Förslaget till riksdagsbeslut i budgetpropositionen är 0,99 procent av BNI för 2017 som beräknades vid budgeteringstillfället. Beräkningen sker för första gången enligt ENS 2010. 35 miljarder kronor inom utgiftsområdet och 11,1 miljarder kronor i biståndsramen, men även inom andra utgiftsområden. Kostnaderna för mottagande av asylsökande från låg- och medelinkomstländer under deras första år i Sverige ingår i biståndsramen och uppgår till 8,1 miljarder kronor för 2016. Även kostnader under det första året för mottagande av personer som vidarebosätts i Sverige ingår i avräkningarna och uppgår till 377 miljoner kronor.

Riksrevisionen konstaterar att biståndets koppling till BNI och till kostnader för asylmottagning medför en osäkerhet kring hur mycket medel som återstår för biståndsverksamhet för ett visst år. Riksrevisionens syfte med granskningen har varit att undersöka om regeringen, Utrikesdepartementet och Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) kan hantera en osäker finansiering så att svensk biståndsverksamhet ändå ges förutsättningar att vara förutsägbar och långsiktig. Riksrevisionen har även granskat om regeringens budgetering och ekonomiska redovisning av svenskt bistånd är tydlig.

Riksrevisionen berör frågan om enprocentsmålets konstruktion och att kopplingen till BNI och kostnader för asylmottagning medför viss osäkerhet vad gäller de medel som återstår för biståndsverksamhet för ett visst år. Vi delar Riksrevisionens bild och konstaterar samtidigt att enprocentsmålets konstruktion är budgettekniskt annorlunda jämfört med andra utgiftsområden, dock har Sverige åtagit sig ett procentmål, målet har mycket stort stöd hos allmänheten, arbetssättet är väl inarbetat och känt hos berörda departement och myndigheter. Enprocentsmålet ställer dock större krav på den politiska ledningen att på ett ansvarsfullt, transparent och förutsägbart sätt kunna hantera förändringarna. Det är uppenbart att den nuvarande regeringen brister i det politiska hantverket och att ryckigheten har påverkat biståndets kvalitet.

Riksrevisionen menar att den beräkningsmodell som används för att budgetera avräkningar för mottagande av asylsökande riskerar att inte ge en rättvisande bild av de faktiska kostnaderna för asylsökande det kommande året. En utmaning för modellen för beräkning av avräkningar är att prognoserna från Migrationsverket skiftat mycket och att regeringen har varit oförberedd trots att information om oron i omvärlden och flyktingsituationen funnits tillgänglig.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att den statliga beredskapen för att säkerställa en långsiktig och förutsägbar biståndsverksamhet varit låg under den granskade perioden (januari 2010 till april 2016). Nuvarande regering verkar dela den bilden men föreslår inga andra åtgärder än att fortsätta med det arbete som påbörjats för att förbättra sig. Det finns en oro för att det politiska ledarskapet brister även i denna fråga och att den statliga beredskapen ännu är på en för låg nivå med anledning av detta, och vi avser att följa upp detta och även granska arbetet som pågår.

Vidare konstaterar Riksrevisionen att osäkerheten i finansieringsvolymen har ökat under perioden, men att regeringen inte har agerat för att etablera en ökad förutsägbarhet i budgeteringen av biståndet. Därför anser Riksrevisionen att regeringen bör förbättra sin budgetering och planering, så att riksdagens och regeringens ambitioner om en långsiktigt förutsägbar svensk biståndsverksamhet kan nås.

Moderaterna har tidigare lyft frågor om problemen med att biståndsbudgetens tematiska delar inte går att följa upp och KU-anmält den ovanliga hanteringen av budgeten under förra året.

Det är besvärande för regeringen att osäkerheten i finansieringsvolymen har ökat. Riksrevisionens förslag att förbättra budgetering och planering bör genomföras.

Regeringens svar i skrivelsen om Riksrevisionens kritik saknar skarpa förslag. Det krävs ett större helhetsgrepp eller en nystart. Säkerhetspolitiskt befinner sig världen i ett nytt läge. Det är historiskt många människor på flykt. De humanitära behoven är enorma. Biståndet står inför stora utmaningar.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en plan för hur biståndet framöver ska kunna vara effektivt, bättre planerat och mer transparent budgeterat med tydliga beräkningar av kostnader för asylsökande och en god beredskap för hur omfördelningar ska kunna ske under pågående budgetår. Det ska vara möjligt för riksdagen att få relevant information för att kunna följa upp och granska regeringen. På så sätt kan det svenska biståndet vara både mer förutsägbart och effektivt.

Karin Enström (M)

Sofia Arkelsten (M)

Margareta Cederfelt (M)

Göran Pettersson (M)